

Warszawa, 05-06-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

V.511.119.2021.EG

Pan Marcin Łoboda

Szef Krajowej Administracji Skarbowej

via ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

pragnę uprzejmie przedstawić Panu Ministrowi okoliczności, a także dotychczasowy przebieg podatkowej sprawy indywidualnej [REDACTED] – ofiary wypadku komunikacyjnego z 2014 r., spowodowanego przez pijanego kierowcę, w wyniku którego śmierć ponieśli rodzice oraz brat podatnika. Sprawa dotyczy wniosku o umorzenie zaległości w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2020 r. w kwocie 147.814 zł. Jest ona od wielu lat prowadzona w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich i pomimo korzystnych orzeczeń sądów administracyjnych, pozostaje merytorycznie nierozstrzygnięta¹.

Problem prawny opodatkowania odsetek od świadczeń zwolnionych od podatku

Kwestia prawna dotyczy problematyki opodatkowania odsetek od świadczeń zwolnionych od podatku. Zaległość podatkowa, objęta wnioskiem o udzielenie ulgi podatkowej powstała na skutek otrzymania przez podatnika odsetek ustawowych za opóźnienie należnych od nieterminowej wypłaty odszkodowania zasądzonego na podstawie wyroku sądu cywilnego.

W stanie prawnym, którego dotyczy opisywana sprawa, kwestia kwalifikacji podatkowej odsetek wypłacanych za opóźnienie w sytuacji, gdy należność główna

¹ Szczegółowy opis sprawy dostępny jest pod linkiem:

<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-utrata-bliskich-odszkodowanie-odestki-opodatkowanie-wsa-wyrok>

korzystała ze zwolnienia podatkowego, budziła istotne wątpliwości. Problem polegał na tym, że ustawa o PIT² w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie przepisów tzw. Polskiego Ładu, nie przewidywała wprost zwolnienia odsetek od należności głównych korzystających ze zwolnienia podatkowego. Wobec tego, nie było jasne, w jaki sposób na gruncie prawa podatkowego należy potraktować należne podatnikowi odsetki, jeżeli świadczenie główne zwolnione było z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

Już w 2013 r. ówczesny Rzecznik Praw Obywatelskich dostrzegł poruszony problem o charakterze generalnym i wyrażał sprzeciw wobec takiego stanu prawodawstwa, w którym osoby poszkodowane, znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej (m.in. ofiary wypadków komunikacyjnych lub ich osoby najbliższe), ponoszą negatywne konsekwencje podatkowe nieterminowej wypłaty zasądzonych na ich rzecz należności.

Następnie Rzecznicy kolejnych kadencji podejmowali na podstawie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich³ szereg działań zmierzających do rozszerzenia katalogu zwolnień podatkowych w tym obszarze⁴. Wielokrotnie zwracali się do Ministra Finansów akcentując, że opodatkowanie odsetek od świadczeń zwolnionych od podatku stanowi nadmierny fiskalizm. Ostatecznie po wielu latach kierowania apeli legislacyjnych, resort finansów uwzględnił postulat rzecznikowski.

Na mocy reformy tzw. Polskiego Ładu wprowadzono regulację, zgodnie z którą wolne od podatku dochodowego są także odsetki z tytułu nieterminowej wypłaty należności niepodlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym, wolnych od podatku dochodowego lub od których na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej⁵

² Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 163 ze zm., dalej: „ustawa o PIT”).

³ Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 ze zm., dalej: „ustawa o Rzeczniku Praw Obywatelskich”).

⁴ Por. wystąpienia do Ministra Finansów: z dnia 17 lipca 2013 r., z dnia 15 stycznia 2019 r., z dnia 27 sierpnia 2019 r., z dnia 20 stycznia 2020 r., z dnia 19 sierpnia 2020 r., z dnia 28 stycznia 2021 r. oraz z dnia 10 maja 2021 r. (nr sprawy RPO-732587, V.511.222.2018, V.511.119.2021). Więcej informacji pod linkami: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/opodatkowanie-odsetki-za-zwolke-od-kwoty-bezpodatku-wg-MF> <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-zwolnic-z-opodatkowania-odsetki-za-opoznieniegdy-naleznosc-wolna-od-podatku>

⁵ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 111, dalej: „Ordynacja podatkowa”).

zaniechano poboru podatku⁶. Niemniej jednak przepisy znalazły zastosowanie do dochodów (przychodów) uzyskanych od dnia 1 stycznia 2021 r.⁷. Tym samym, nowelizacja nie objęła osób, które otrzymały odsetki od zasądzonych odszkodowań lub zadośćuczynień przed dniem 1 stycznia 2021 r., tak jak w przypadku wspomnianej na wstępie podatnika.

Dotychczasowy przebieg sprawy indywidualnej w przedmiocie udzielenia ulgi podatkowej

W dniu 2 czerwca 2021 r. Pani [REDAKTOWANE] – babcia i jednocześnie opiekun prawny podatnika zwróciła się z wnioskiem o umorzenie zaległości podatkowej w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2020 r. We wniosku wskazała, że od śmierci rodziców i brata podatnik zamieszkuje z dziadkami, którzy do dziś walczą o jego zdrowie, ponosząc koszty leczenia. Jednocześnie argumentowała, że biorąc pod uwagę dotychczasowe przejścia podatnika oraz dalsze życie, ciężko jest się pogodzić z tym, że podatnik (wówczas 15-letnie dziecko) musi zapłacić podatek za przeciąganie sprawy przez 6 lat przez ubezpieczyciela. Wniosek ten nie został uwzględniony przez organ podatkowy.

W związku z odmową przez Naczelnika Urzędu Skarbowego (dalej: „NUS”) w [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE] umorzenia zaległości z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za 2020 r. w wysokości 147.814 zł⁸, zainicjowałem kontrolę sądowo-administracyjną wydanego rozstrzygnięcia. Finalnie sprawa została zakończona korzystnym orzeczeniem Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej: „NSA”). Wyrokiem z dnia 16 maja 2024 r. (sygn. akt III FSK 563/22), NSA uchylił w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (dalej: „WSA”) w Szczecinie z dnia 23 lutego 2022 r. (sygn. akt I SA/Sz 935/21) oraz decyzję organu pierwszej instancji w przedmiocie odmowy umorzenia zaległości z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za 2020 r. Zdaniem NSA, sposób skorzystania z uznania administracyjnego przez organ budzi wątpliwości w kontekście realizacji zasady wyjaśniania (przekonywania) oraz zasady

⁶ Art. 21 ust. 1 pkt 95b ustawy o PIT.

⁷ Art. 70 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 2105).

⁸ Decyzja NUS [REDAKTOWANE] z dnia 13 lipca 2021 r. [REDAKTOWANE]
[REDAKTOWANE]

legalizmu, stanowiącej realizację wynikającą z normy zawartej w art. 2 Konstytucji⁹ – zasady państwa prawnego. Naczelny Sąd Administracyjny wyraźnie podkreślił, że podjęte w granicach uznania rozstrzygnięcie, budzi zastrzeżenia ze względu na ich obiektywną niesprawiedliwość. Wydając decyzję w ramach uznania administracyjnego, organ powinien nie tylko przestrzegać obowiązujących przepisów prawa, lecz także działać w sposób rozsądny i sprawiedliwy, urzeczywistniając zasadę proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji) i równości wobec prawa (art. 32 Konstytucji).

Po ww. wyroku NSA, sprawa trafiła do ponownego rozpoznania przez NUS [REDAKTOWANO]. Organ umorzył postępowanie w sprawie dotyczącej umorzenia zaległości z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za 2020 r. w wysokości 147.814 zł z uwagi na jego bezprzedmiotowość¹⁰. W ocenie NUS [REDAKTOWANO], w sprawie mamy do czynienia z bezprzedmiotowością postępowania, która powstała z dniem 2 kwietnia 2024 r. (na etapie postępowania przed NSA). W tym dniu doszło do całkowitego wygaśnięcia zobowiązania podatnika z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za 2020 r. wskutek zapłaty i zaliczenia nadpłaty. Zdaniem organu, z racji tego, że na dzień wydawania rozstrzygnięcia wynikającego z ponownego rozpoznania sprawy, nie istniał już przedmiot sprawy, należało orzec o umorzeniu postępowania.

Od ww. rozstrzygnięcia zostały wniesione odwołania przeze mnie, a także przez podatnika. Niemniej jednak nie zostały one uwzględnione. Dyrektor Izby Administracji Skarbowej (dalej: „DIAS”) [REDAKTOWANO] utrzymał w mocy decyzję NUS w [REDAKTOWANO] w sprawie umorzenia postępowania z uwagi na jego bezprzedmiotowość¹¹. Zdaniem organu drugiej instancji, skoro wygasła zaległość podatnika objęta wnioskiem o umorzenie (w drodze zapłaty oraz zaliczenia nadpłaty), nie było już możliwe zastosowanie ulgi. W takiej sytuacji organ podatkowy nie mógł wydać orzeczenia co do istoty sprawy, a więc uwzględnić, dokonując rozstrzygnięcia, oceny prawnej wyrażonej w wyroku NSA z dnia 16 maja 2024 r. (sygn. akt III FSK 563/22). W związku z powyższym, w ocenie DIAS [REDAKTOWANO] nie można uznać, że organ pierwszej instancji wydając decyzję dokonał błędnej wykładni oraz niewłaściwego zastosowania art. 208 § 1 Ordynacji podatkowej.

⁹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483 ze zm., dalej: „Konstytucja”).

¹⁰ Decyzja NUS w [REDAKTOWANO] z dnia 28 października 2024 r. [REDAKTOWANO]

¹¹ Decyzja DIAS [REDAKTOWANO] z dnia 23 stycznia 2025 r. [REDAKTOWANO]

W wyniku złożonej przeze mnie skargi, WSA w Szczecinie wyrokiem z dnia 21 maja 2025 r. (sygn. akt I SA/Sz 141/25) uchylił decyzje organów obu instancji. Na chwilę obecną orzeczenie jest nieprawomocne. Z ustnych motywów rozstrzygnięcia WSA w Szczecinie wynika, że **okoliczność dobrowolnego uiszczenia przez podatnika zaległości już po złożeniu wniosku o udzielenie ulgi w spłacie zobowiązania podatkowego, nie może zamykać mu drogi do rozpoznania tego wniosku.**

Mając na uwadze powyższe, na podstawie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹² w związku z przepisami ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej¹³, w trosce o ochronę konstytucyjnych praw [REDAKTOWANE], a także z uwagi na przedłużające się postępowanie (wniosek o umorzenie zaległości podatkowej został złożony w 2021 r., a wypadek komunikacyjny miał miejsce w 2014 r.), zdecydowałem o konieczności zwrócenia się do Pana Ministra z prośbą **o wnikliwe zbadanie tej sprawy wobec nieprawidłowości w stosowaniu przepisów prawa podatkowego zarówno przez DIAS [REDAKTOWANE], jak i NUS [REDAKTOWANE], polegających na uchylaniu się od merytorycznego rozstrzygnięcia wniosku o zastosowanie ulgi w spłacie zobowiązania podatkowego zgodnie z wytycznymi zawartymi w wiążącym w sprawie wyroku NSA z dnia 16 maja 2024 r. (sygn. akt III FSK 563/22).**

Na zakończenie pragnę podkreślić, że sprawa, o której mowa w niniejszym piśmie, jest **rażącym przykładem niewykonywania przez organy podatkowe prawomocnych orzeczeń sądów administracyjnych.** Jest to sytuacja niedopuszczalna w państwie prawnym. Ponadto niewykonanie prawomocnego orzeczenia sądowego jest naruszeniem przysługującego jednostce prawa do sądu, wyrażonego w art. 45 Konstytucji RP. Co więcej, z uwagi na szczególne okoliczności faktyczne niniejszej sprawy uważam, że mamy do czynienia z naruszeniem fundamentalnych zasad sprawiedliwości społecznej.

W przypadku gdyby na tle opisanej sprawy pojawiły się wątpliwości lub pytania, z mojej strony istnieje możliwość zorganizowania spotkania celem ich szczegółowego omówienia i wyjaśnienia, jeżeli Pan Minister uzna to za zasadne.

Z poważaniem

¹² Art. 12 pkt 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

¹³ Art. 14 ust. 1 pkt 1 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 615 ze zm.).

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/